

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н Крум Крумов

Относно: дисертационен труд на тема „Нагласи към парите и финансово поведение“, представен за защита пред научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ – професионално направление 3.2. Психология (Трудова, организационна и икономическа психология – Икономическа психология).

Автор на дисертационния труд: Надежда Асенова Гьонкова

Научен ръководител: Доц. д-р Анелия Петрова Спасова

Дисертационният труд най-общо може да се отнесе към областта на Икономическата психология и по-конкретно към модерната и актуална проблематика на икономическото/финансовото поведение на хората. Квалифицирам тази научна проблематика като модерна, тъй като през последните две десетилетия знаменателните постижения във визираната научна област привлякоха вниманието не само на световната научна общност, но също така бяха оценени по достойнство и от Нобеловия комитет. Тя също така е и актуална, тъй като икономическото и финансово поведение на хората, пазарните механизми, динамиката на капиталовите пазари, и изобщо „борсовите игри“, перманентно са били във фокуса както на обикновения човек, така и на онези „специални“ групи или индивиди, които имат в ръцете си прерогативите да управляват целия този калейдоскоп от феномени, включени в един безкрайно сложен процес. Споменавам тези макар и тривиални неща, за да подчертая важността на темата на дисертационния труд, особено в контекста на локалната икономическа и финансова ситуация, чиято парадигма е твърде непредвидима, като се има предвид прогнозираната предстояща световна икономическа криза. Самата тема като такава притежава още една позитивна характеристика – тя пречупва въпросната проблематика през призмата на такъв значим психичен феномен, какъвто е нагласата, която от своя страна е един от основните детерминанти на цялостната дейност на личността и особено на нейното икономическо/финансово поведение.

Още в началото бих искал да подчертая, че тази значимост на проблематиката и очакванията по отношение на формулираната тема, безапелационно кореспондират с научния продукт – успешно реализираното на теоретико-емпирично равнище изследване. Като цяло то е композирано в пет основни глави, уводна и заключителна част, към които са добавени библиографска справка и приложения, а общият обем на дисертационния труд е 241 страници. При наличието на подобен немалък обем е намерен точен баланс между петте глави и между теоретичния и емпиричния компонент на изследването, а всички формулировки на заглавия са точни, ясни и отразяват адекватно съдържанието на обособените отделни части от текста.

Първите три глави са теоретични, но анализът в тях не представлява самоцелно описание на абстрактни теоретични конструкции, а отразява логиката на изследователския процес, а именно – от описанието на нагласата като общовалиден детерминант и предиктор на цялостното поведение на човешкия индивид, през представянето на нейните особени характеристики и проявления по отношение на парите, до нейната конкретна роля и влияние върху различните форми на финансово поведение на личността. Анализът закономерно отразява и обратната рефлексия на финансовите феномени и тяхното формиращо въздействие по отношение на личностната типология и структура. В изложението успешно се съчетават историческите факти с тяхната логическа обосновка, като всички теоретични постановки на дисертанта са подкрепени с доказани тези на известни автори, публикувани в реномирани научни издания.

В този дух е представена и теоретичната постановка на проблема, от която са изведени целта и задачите на изследването, и са формулирани петте основни хипотези. Те са проверени на емпирично равнище с адекватен инструментариум, чиято надеждност и валидност не само е защитена от техните автори, но също така е илюстрирана и от дисертанта чрез анализ на психометричните характеристики на отделните скали.

Обектът на емпиричното изследване включва 382 изследвани лица, което от статистическа гледна точка дава възможност за сравнителен анализ на обособени по различни признаци групи. Данните са обработени със статистическа програма SPSS на IBM – версия 23, като при обработката са използвани модерни статистически методи, надлежно

представени и обосновани от дисертанта. Защитата или отхвърлянето на всяка една от предварително издигнатите хипотези е реализирана само и единствено в контекста на визираните статистически методи, което е необходимо и достатъчен критерий за достоверността на всеки формулиран извод или теоретично обобщение.

В резултат от анализа на данните от емпиричното изследване, част от издигнатите пет хипотези са доказани, някои от тях се доказват само частично, а други се отхвърлят, което от научна гледна точка по същество се квалифицира като научен принос. Тук е необходимо да се отбележи фактът, че всяко едно доказателство или отхвърляне на хипотеза е илюстрирано нагледно чрез представянето на данните в няколко десетки таблици, включени в текста и в приложенията.

Логичен резултат от теоретичната и емпиричната част на дисертационния труд представляват обобщенията и изводите, представени в края на основния текст. Те са отражение на доказаните или отхвърлените на емпирично равнище теоретични предположения и именно поради това са особено значими за социалната практика.

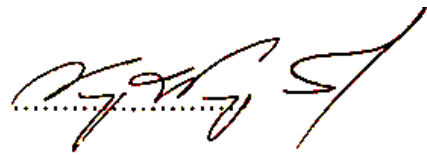
В същата степен това е валидно и за приносите, формулирани от дисертанта. Част от тях са от теоретико-методологически характер, но по-голямата част са с емпирична насоченост, което недвусмислено говори за практическата полза от рецензирания труд. Независимо от тяхното естество, приносите са формулирани точно и ясно, и отразяват съществени и значими аспекти на получения интелектуален продукт.

Дисертационният труд е написан въз основа на достатъчен брой литературни източници, цитирани коректно в текста. Прави впечатление, че преобладаващата част от тях са англоезични, публикувани са в реномирани научни издания от утвърдени автори, което е безспорно научно достойнство на дисертационния труд. По темата на дисертацията са представени пет авторски публикации и една допълнителна, която също има отношение към научния профил на изследваната проблематика.

Авторефератът е представителен за дисертацията, адекватно отразява нейното съдържание и сам по себе си представлява систематичен и цялостен научен продукт.

Преди заключителните редове си позволявам да изразя почитанията си към научния ръководител на дисертанта, доц. Анелия Петрова. Спомням си, че преди години, тя имаше особен интерес и афинитет към проблематиката за финансовото поведение на личността и я представяше на студентите-магистри в лекционна форма. Сега констатирам, че този неин афинитет е намерил своето въплъщение в едно успешно реализирано емпирично изследване, което оценявам не само като реално научно постижение на дисертанта, но и като сбъдната мечта на научния ръководител – факт, който заслужава адмирации.

Като имам предвид научните достойнства на рецензията дисертационен труд, значимостта на темата, успешната реализация на научното изследване във всички негови етапи, високият научен стил, валиден за целия текст и значимостта на изводите и обобщенията за социалната практика, аз му давам висока оценка и декларирам, че ще гласувам да бъде присъдена на Надежда Асенова Гьонкова образователната и научна степен „доктор“.

Проф. д.ф.н. Крум Крумов

1 декември, 2019г.